

Wieloletni program rozwoju współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na lata 2027-2031

Spis treści

Wstęp	3
I. Podstawy	4
1.1. Słownik pojęć	4
1.2. Zasady współpracy	6
1.3. Proces budowania Wieloletniego programu rozwoju współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi	7
1.4. Badania	9
1.5. Okres obowiązywania programu	9
1.6. Wysokość środków planowanych na realizację programu	10
1.7. Wdrożenie programu.....	10
1.8. Spójność programu.....	11
II. Kierunki rozwoju współpracy	11
2.1. Wizja.....	12
2.2. Wartości strategiczne	12
2.3. Odbiorcy programu.....	14
2.4. Cele ogólne współpracy	14
2.5. Cele szczegółowe i działania.....	15
Cel 1. Zwiększenie odporności organizacji pozarządowych na wyzwania rozwojowe oraz ich zdolności do realizacji zadań publicznych poprzez tworzenie warunków sprzyjających stabilności, jakości i ciągłości działania	16
Cel 2. Usprawnienie procesów zlecania, realizacji i rozliczania zadań publicznych przez organizacje pozarządowe	20
Cel 3. Wzmocnienie społecznego znaczenia działalności organizacji pozarządowych oraz aktywności obywatelskiej	22
Cel 4. Rozwój współpracy, sieci i partnerstw w środowisku organizacji pozarządowych oraz pomiędzy sektorem społecznym, publicznym i gospodarczym	25
2.6. Struktura realizacyjna	29
III. Ocena, monitoring i ewaluacja.....	30

3.1. Udział organizacji pozarządowych w monitorowaniu i ewaluacji programu	31
3.2. Monitoring.....	32
3.3. Działania ewaluacyjne.....	34
3.4. Ramowy harmonogram monitoringu i ewaluacji Programu	37
3.5. Odbiorcy działań ewaluacyjnych i upowszechnianie wyników	40
3.6. Aktualizacja Programu w trakcie jego obowiązywania	41
3.7. Zarządzanie ryzykiem	42
Zakończenie	43

Wstęp

Gdańsk współtworzą dziś ponad dwa tysiące organizacji pozarządowych, różnorodnych pod względem skali, doświadczenia i obszarów działania, lecz połączonych troską o dobro wspólne. To dzięki codziennej aktywności organizacji, mieszkanki i mieszkańcy otrzymują wsparcie, rozwijają swoje pasje, budują relacje społeczne oraz angażują się w życie miasta. Organizacje są obecne wszędzie tam, gdzie potrzebna jest solidarność, odpowiedzialność i gotowość do działania na rzecz innych.

Jako przedstawicielka samorządu jestem przekonana, że rozwój Gdańska wymaga partnerstwa opartego na wzajemnym szacunku, zaufaniu i współodpowiedzialności. Organizacje pozarządowe nie są wyłącznie realizatorami zadań publicznych, ale współtwórcami polityk miejskich, rzecznikami i rzecznikami ważnych spraw społecznych, inicjatorkami i inicjatorami zmian oraz źródłem innowacyjnych rozwiązań odpowiadających na aktualne potrzeby mieszkańców.

Silny i niezależny sektor obywatelski wzmacnia odporność społeczną miasta, budując sieci współpracy, wzajemnego wsparcia i zaufania. Szczególnie wyraźnie dostrzegam to w sytuacjach kryzysowych, gdy skuteczne działanie staje się możliwe dzięki zaangażowaniu wielu środowisk. Równie istotna jest rola organizacji w kształtowaniu postaw obywatelskich, rozwijaniu kultury dialogu oraz tworzeniu przestrzeni do współdecydowania o sprawach wspólnoty. To w organizacjach, wolontariacie i inicjatywach oddolnych mieszkanki i mieszkańcy doświadczają, że ich głos ma znaczenie, a zaangażowanie może prowadzić do realnej zmiany.

Przyjmując "Wieloletni program rozwoju współpracy miasta z organizacjami pozarządowymi na lata 2027–2031", wspólnie z organizacjami pozarządowymi wyznaczamy kierunki dalszego rozwoju tego partnerstwa. Dokument jest wyrazem naszego przekonania, że najtrwalsze i najskuteczniejsze rozwiązania powstają we współpracy, z poszanowaniem zasady pomocniczości oraz aktywnego udziału mieszanek i mieszkańców w życiu publicznym.

Wierzę, że dzięki współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i lokalnych społeczności będziemy nadal budować Gdańsk otwarty, solidarny i odporny, Miasto aktywnych obywaterek i obywateli, którzy wspólnie biorą odpowiedzialność za jego współczesność i przyszłość.

[Prezydent]

I. Podstawy

1.1. Słownik pojęć

Ilekcioć w niniejszym „Wieloletnim Programie rozwoju współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na lata 2027-2031” jest mowa o:

- ustawie - należy przez to rozumieć ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- programie - należy przez to rozumieć „Wieloletni program rozwoju współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na lata 2027-2031”,
- programie jednorocznym - należy przez to rozumieć uchwalany corocznie przez Radę Miasta Gdańska Program współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy, określający w szczególności priorytetowe zadania publiczne, formy współpracy i wysokość środków przeznaczonych na ich realizację w danym roku,
- mieście - należy przez to rozumieć Miasto Gdańsk,
- Prezydencie - należy przez to rozumieć Prezydenta Miasta Gdańska,
- organizacjach - należy przez to rozumieć organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy, prowadzące działalność na rzecz mieszkanek i mieszkańców Gdańska,
- działaniu - należy przez to rozumieć wyodrębniony w Programie kierunek interwencji służący realizacji celu szczegółowego,
- zadaniu publicznym - należy przez to rozumieć zadanie należące do sfery zadań publicznych określonej w ustawie, realizowane przez organizację we współpracy z Miastem,
- konkursie - należy przez to rozumieć otwarty konkurs ofert na realizację zadania publicznego, przeprowadzany na zasadach określonych w ustawie,
- trybie pozakonkursowym - należy przez to rozumieć tryb zlecania organizacji realizacji zadania publicznego określony w art. 19a ustawy,
- umowie wieloletniej - należy przez to rozumieć umowę o wsparcie albo powierzenie realizacji zadania publicznego, której okres realizacji obejmuje więcej niż jeden rok budżetowy,
- komisji konkursowej - należy przez to rozumieć komisję powołaną do opiniowania ofert złożonych w otwartym konkursie ofert,
- wydziale, biurze lub jednostce - należy przez to rozumieć właściwą merytorycznie komórkę organizacyjną Urzędu Miejskiego w Gdańsku albo jednostkę organizacyjną miasta uczestniczącą w realizacji Programu,
- GRDPP - należy przez to rozumieć Gdańską Radę Działalności Pożytku Publicznego, będącą organem konsultacyjnym i opiniodawczym działającym na zasadach określonych w ustawie,

- GROPO - należy przez to rozumieć Gdańską Radę Organizacji Pozarządowych, stanowiącą reprezentację gdańskich organizacji pozarządowych, wybieraną przez środowisko organizacji,
- odporności społecznej - należy przez to rozumieć zdolność mieszkank i mieszkańców, społeczności lokalnych, organizacji oraz instytucji do przygotowywania się na sytuacje kryzysowe, reagowania na nie, ograniczania ich skutków oraz odbudowywania zasobów i relacji po ich wystąpieniu,
- deinstytucjonalizacji usług społecznych - należy przez to rozumieć proces rozwoju usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym i społecznościowym, umożliwiający osobom korzystanie ze wsparcia jak najbliżej miejsca zamieszkania oraz ograniczający potrzebę korzystania z opieki instytucjonalnej,
- potencjałe rzeczniczym i strażniczym - należy przez to rozumieć zdolność organizacji do reprezentowania interesów społecznych, uczestniczenia w tworzeniu polityk publicznych, monitorowania działań instytucji publicznych i formułowania rekomendacji służących ochronie dobra wspólnego,
- dostępności - należy przez to rozumieć zapewnianie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości korzystania na zasadzie równości z innymi osobami z działań, informacji, usług, przestrzeni i infrastruktury objętych Programem zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- ocenie realizacji Programu - należy przez to rozumieć okresowe określanie poziomu wykonania działań, osiągnięcia wskaźników i zgodności realizacji Programu z przyjętymi celami.
- monitoringu - należy przez to rozumieć systematyczne gromadzenie i analizowanie danych dotyczących przebiegu realizacji działań oraz osiągania wskaźników Programu,
- ewaluacji - należy przez to rozumieć systematyczną ocenę trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości Programu, prowadzoną w celu formułowania wniosków oraz doskonalenia współpracy.
- wskaźniku - należy przez to rozumieć mierzalną cechę lub wartość służącą monitorowaniu stopnia realizacji celu, działania albo jego rezultatu,
- rezultacie - należy przez to rozumieć zmianę lub korzyść powstałą w wyniku realizacji działania, odnoszącą się do organizacji, systemu współpracy, mieszkank i mieszkańców albo innych odbiorców Programu,
- arkusza - należy przez to rozumieć "Arkusze monitoringu wskaźników" stanowiący załącznik do Programu, określający zakres, sposób i zasady monitorowania realizacji Programu.

1.2. Zasady współpracy

Zasady współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi są niezbędne, aby wspólnie i skutecznie realizować zadania publiczne, angażować mieszkańców w życie miasta oraz zapewnić przejrzyste, partnerskie i zgodne z prawem relacje między samorządem a sektorem obywatelskim.

Współpraca Miasta z organizacjami odbywa się na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji, jawności, równości szans, zrównoważonego rozwoju i elastyczności.

Zasada pomocniczości polega na wspieraniu aktywności obywateli i organizacji pozarządowych w rozwiązywaniu problemów społecznych na poziomie najbliższym mieszkańcom. Samorząd, respektując tę zasadę, wspiera lokalne inicjatywy oraz powierza realizację zadań publicznych podmiotom posiadającym wiedzę, doświadczenie i znajomość lokalnych potrzeb.

Zasada suwerenności polega na poszanowaniu niezależności i autonomii partnerów współpracy. Samorząd i organizacje pozarządowe, zachowując własną tożsamość, kompetencje i sposób działania, współpracują na rzecz realizacji wspólnych celów publicznych w oparciu o wzajemny szacunek i odpowiedzialność.

Zasada partnerstwa oznacza równorzędny udział samorządu i organizacji pozarządowych w diagnozowaniu problemów, planowaniu i realizacji działań publicznych. Współpraca opiera się na dzieleniu zasobów, odpowiedzialności, kosztów i korzyści, a jej efektem jest synergia oraz wartość dodana dla społeczności lokalnej.

Zasada efektywności polega na osiąganiu trwałych i mierzalnych korzyści społecznych przy racjonalnym wykorzystaniu zasobów. Obejmuje dążenie do wysokiej jakości i dostępności usług publicznych oraz rozwijanie potencjału partnerów współpracy w celu skutecznego odpowiadania na zmieniające się potrzeby mieszkańców.

Zasada uczciwej konkurencji zakłada zapewnienie wszystkim organizacjom pozarządowym równych warunków dostępu do współpracy z samorządem. Procedury wyboru realizatorów zadań publicznych powinny być przejrzyste, oparte na jasnych i niedyskryminujących kryteriach oraz gwarantować równy dostęp do informacji.

Zasada jawności oznacza, że współpraca opiera się na otwartym dostępie do informacji, przejrzystości procesów decyzyjnych oraz wzajemnym informowaniu się o planowanych działaniach i ich rezultatach. Partnerzy współpracy udostępniają sobie rzetelne i pełne informacje w zakresie niezbędnym do budowania zaufania oraz wysokiej jakości partnerstwa.

Zasada równości szans oznacza uznanie różnorodności mieszkańców i mieszkank oraz tworzenie równych warunków rozwoju i uczestnictwa w życiu społecznym. Współpraca samorządu i organizacji pozarządowych powinna przeciwdziałać wykluczeniu i dyskryminacji oraz wspierać udział osób i grup narażonych na marginalizację w kształtowaniu działań publicznych.

Zasada zrównoważonego rozwoju oznacza wspólne dążenie samorządu i organizacji pozarządowych do prowadzenia działań uwzględniających aspekty społeczne, środowiskowe i ekonomiczne. Współpraca powinna służyć poprawie jakości życia mieszkańców i mieszkank, przy jednoczesnym odpowiedzialnym gospodarowaniu zasobami oraz trosce o potrzeby przyszłych pokoleń.

Zasada elastyczności rozumiana jest jako zdolność do projektowania i wdrażania rozwiązań adekwatnych do zmieniających się warunków społecznych, gospodarczych i organizacyjnych. Obejmuje szybkie reagowanie na pojawiające się wyzwania, potrzeby mieszkańców oraz sytuacje kryzysowe, które wymagają nietypowych lub innowacyjnych działań. Zakłada otwartość na modyfikację przyjętych metod i narzędzi w zależności od aktualnego kontekstu.

Współpraca Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi opiera się na wyżej opisanym katalogu wspólnych zasad, które wyznaczają standard relacji między samorządem a sektorem obywatelskim oraz wspierają skuteczną realizację zadań publicznych. Ich stosowanie służy budowaniu zaufania, wzmacnianiu współodpowiedzialności za rozwój miasta oraz tworzeniu trwałych i transparentnych mechanizmów współpracy¹.

1.3. Proces budowania Wieloletniego programu rozwoju współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi

W ramach przygotowań do prac merytorycznych nad Programem, przeprowadzono analizę trzech badań dotyczących działalności organizacji pozarządowych w Gdańsku. Analiza koncentrująca się na identyfikacji potrzeb i wyzwań lokalnych organizacji, pozwoliła na sformułowanie wniosków stanowiących podstawę określenia nowych celów programowych oraz kierunków działań niezbędnych do ich realizacji. Zestawienie danych dodatkowo uzupełniono wnioskami z badania ogólnopolskiego.

Proces tworzenia dokumentu opierał się na bezpośredniej współpracy przedstawicieli i przedstawicielek Miasta Gdańska, Gdańskiej Rady Organizacji Pozarządowych,

¹ *Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych. Wypracowanie i upowszechnienie standardów współpracy*, Departament Pożytku Publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2012

Gdańskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz innych osób zainteresowanych działaniami społecznymi.

W maju 2026 roku zrealizowano cykl pięciu warsztatowych spotkań konsultacyjnych z organizacjami pozarządowymi. Konsultacje dotyczyły kluczowych elementów Programu, w tym wizji, celów oraz działań, które stanowią jego podstawę. W czasie warsztatów omawiane były także zagadnienia dotyczące realizacji programu jednorocznego. Zorganizowano także dodatkowe spotkanie uzupełniające dotyczące praw człowieka, którego celem było przybliżenie, czym są prawa człowieka oraz wspólna praca nad narzędziami, które posłużą do lepszego włączenia podejścia praw człowieka do projektów finansowanych przez Miasto.

W pracach nad pierwszą wersją dokumentu uczestniczyło 57 osób działających w 43 organizacjach pozarządowych realizujących swoje działania w obszarach takich jak przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, wsparcie dzieci i młodzieży, wolontariat, pomoc społeczna, edukacja i wychowanie, sport i rekreacja. W proces zaangażowało się również 21 urzędników reprezentujących m.in. Wydział Rozwoju Społecznego, Biuro Prezydenta ds. Kultury, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku, Wydział Gospodarki Komunalnej, Wydział Edukacji oraz Wydział Ekologii i Energetyki.

W październiku 2026 roku odbyły się otwarte konsultacje przygotowanego dokumentu. W konsultacjach wzięło udział [liczba osób], reprezentujących [liczba organizacji]. W ramach konsultacji dokumentu przesłano i rozpatrzone [liczba] uwag. Dodatkowo, w konsultacjach wzięły udział także wydziały, komórki i jednostki organizacyjne Miasta. W ramach konsultacji przesłano [liczba uwag] z [liczba komórek]. Wśród komórek, które zgłosiły swojego uwagi do programu znajdowały się [wymienić komórki]

[Wnioski]

Konsultacje odbywały się w formie ankiety online.

Zastosowana formuła przeprowadzonych konsultacji pozwoliła poznać głos mieszkańców.

[Wyniki konsultacji].

Uczestnicy konsultacji koncentrowali się na [obszary].

Program jest rezultatem otwartej formuły przygotowywania dokumentu, wykorzystującej jako główne narzędzie dialog i konsultacje z gdańskimi organizacjami pozarządowymi. Zawiera wspólnie wypracowane w czasie konsultacji zapisy, które mają decydujący wpływ na kierunki działań rozwojowych służących podnoszeniu jakości życia

mieszkańców i mieszkanki Gdańska. Wartość wspólnie wypracowanego dokumentu jest cenniejsza, jeżeli odzwierciedla on potrzeby dotyczące współpracy wniesione przez wszystkie zainteresowane strony.

Program został przedstawiony do zaopiniowania Gdańskiej Radzie Działalności Pożytku Publicznego. Opinia dotyczyła [spójności, komplementarności, wiarygodności] i była [pozytywna/negatywna].

1.4. Badania

Przy opracowaniu Programu wykorzystano wyniki trzech badań diagnostycznych dotyczących gdańskich organizacji pozarządowych:

- "Diagnoza gdańskich organizacji pozarządowych. Raport z badania kwestionariuszowego" (2025) przygotowana przez Regionalne Centrum Informacji i Wspomagania Organizacji Pozarządowych,
- "Współpraca Miasta Gdańska z sektorem społecznym. Raport z badania" (2021) opracowana przez Pogotowie Facylitacyjne,
- "Raport z badania organizacji pozarządowych w Gdańsku" (2007) zrealizowany przez PBS DGA sp. z o.o. na zlecenie Urzędu Miejskiego w Gdańsku.

Badania te przedstawiają kierunek zmian zachodzących w sektorze oraz jego aktualną kondycję, uwzględniając między innymi zasoby i potencjał organizacji, bariery ich działalności, potrzeby rozwojowe, a także jakość współpracy z Miastem.

Uwzględniono również wyniki ogólnopolskiego badania „Kondycja organizacji pozarządowych 2024”, zrealizowanego przez Stowarzyszenie Klon/Jawor, które pozwoliły osadzić sytuację gdańskich organizacji w szerszym kontekście przemian i wyzwań dotyczących sektora pozarządowego w Polsce. Analizę uzupełniono dostępnymi materiałami własnymi, w szczególności wnioskami, uwagami i rekomendacjami zebranymi podczas spotkań warsztatowych oraz konsultacji prowadzonych z przedstawicielkami i przedstawicielami gdańskich organizacji pozarządowych.

1.5. Okres obowiązywania programu

Program obowiązuje od 1 stycznia 2027 roku do dnia 31 grudnia 2031 roku i wyznacza kierunki rozwoju współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi w perspektywie pięcioletniej. W przyjętym okresie realizowane będą cele oraz działania określone w Programie.

Długofalowy charakter Programu ma sprzyjać stabilnemu planowaniu działań, budowaniu trwałych partnerstw oraz wzmacnianiu potencjału sektora pozarządowego.

Po zakończeniu okresu obowiązywania Programu jego realizacja zostanie poddana ocenie, a wnioski i rekomendacje będą wykorzystane przy opracowaniu kolejnego programu wieloletniego.

1.6. Wysokość środków planowanych na realizację programu

Realizacja Programu finansowana jest ze środków budżetu Miasta Gdańska oraz innych środków pozostających w dyspozycji Miasta lub pozyskiwanych na realizację działań objętych Programem.

Wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację działań przewidzianych w Programie określana jest corocznie w Programie współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi oraz w uchwale budżetowej Miasta Gdańska.

Program nie określa wysokości środków finansowych przeznaczonych na realizację poszczególnych działań. Ich zakres, priorytety realizacyjne oraz sposób finansowania są ustalane z uwzględnieniem aktualnych możliwości finansowych Miasta, wyników monitoringu i ewaluacji Programu oraz potrzeb organizacji pozarządowych.

1.7. Wdrożenie programu

Program ma charakter strategiczny i wyznacza kierunki rozwoju współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi do roku 2031.

Podstawowym narzędziem wdrażania Programu jest jednoroczny Program współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi, który określa zadania, działania oraz środki finansowe planowane do realizacji w danym roku budżetowym.

Przy opracowywaniu programów jednorocznych uwzględnia się cele, działania i ich rezultaty opracowane w ramach programu wieloletniego oraz rekomendacje wynikające z monitoringu i ewaluacji Programu.

Koordinację procesu wdrażania Programu prowadzi komórka organizacyjna Urzędu Miejskiego w Gdańsku właściwa do spraw współpracy z organizacjami pozarządowymi, we współpracy z właściwymi merytorycznie wydziałami, biurami i jednostkami organizacyjnymi Miasta oraz przedstawicielami organizacji pozarządowych.

Realizacja Programu opiera się na zasadzie współodpowiedzialności Miasta i organizacji pozarządowych za rozwój współpracy oraz osiąganie zakładanych rezultatów i zmian społecznych.

1.8. Spójność programu

Program wpisuje się w następujące cele, priorytety i kierunki interwencji określone w dokumencie „Gdańsk Programy Rozwoju 2030”, wdrażającym działania określone w dokumencie strategicznym „Gdańsk 2030 Plus Strategia Rozwoju Miasta”.

Cel szczegółowy Programu Rozwoju Wspólne Miasto:

II.5. Budowanie wspólnot lokalnych i rozwój aktywności obywatelskiej;

Priorytet celu:

II.5.3. Wzmocnienie trwałości i niezależności organizacji społecznych

Kierunki interwencji:

II.5.3.1. Wzmocnienie i rozwój stabilności, samodzielności, niezależności i sprawności działania organizacji społecznych

II.5.3.2. Rozwój współpracy z organizacjami społecznymi w zakresie realizacji usług społecznych, wspierania społeczności lokalnych i relacji z mieszkankami i mieszkańcami

II.5.3.3. Wykorzystanie potencjału rzeczniczego i strażniczego organizacji społecznych

Założenia wynikające z dokumentu „Gdańsk Programy Rozwoju 2030” stanowią punkt odniesienia dla planowania i realizacji wszystkich działań Programu. Przy wdrażaniu poszczególnych działań uwzględniane są w szczególności kierunki dotyczące wzmocnienia trwałości organizacji społecznych, rozwijania współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz wykorzystywania ich potencjału rzeczniczego i strażniczego. Zgodność działań z dokumentami strategicznymi Miasta podlega bieżącej analizie w procesach monitoringu i ewaluacji Programu.

II. Kierunki rozwoju współpracy

Kierunki rozwoju współpracy wyznaczają długofalowy sposób budowania relacji między Miastem a organizacjami pozarządowymi do 2031 roku. Zostały określone na podstawie analizy potrzeb i wyzwań zgłaszanych przez organizacje w analizowanych badaniach oraz wniosków wypracowanych podczas spotkań i konsultacji.

Łączą one przyjętą wizję i wartości strategiczne z celami szczegółowymi oraz działaniami służącymi tworzeniu stabilnego, otwartego i solidarnego partnerstwa Miasta z organizacjami pozarządowymi.

Ich realizacja ma wzmacniać potencjał organizacji, rozwijać dialog i współodpowiedzialność, podnosić jakość współpracy oraz zwiększać zdolność partnerów do skutecznego odpowiadania na potrzeby mieszkanki i mieszkańców, a także na zmieniające się wyzwania społeczne.

2.1. Wizja

Wypracowaną wspólnie z organizacjami pozarządowymi, w czasie cyklu konsultacji, wizją współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi jest **tworzenie uczącego się, otwartego i solidarnego partnerstwa, które przez dialog i współodpowiedzialność odpowiada na współczesne wyzwania, zapewniając trwałe i realne zmiany dla mieszkańców i mieszkanki Gdańska.**

Ważnym elementem realizacji wizji jest współpraca Miasta z organizacjami pozarządowymi skupiona w szczególności na takich obszarach jak prawa człowieka, integracja, odporność społeczna, deinstytucjonalizacja usług społecznych oraz zdrowie publiczne.

Działające w Gdańsku organizacje pozarządowe są w tej wizji współtwórczyniami Miasta i polityk publicznych, partnerami w realizacji działań i usług dla mieszkańców, motorem aktywności obywatelskiej i integracji społecznej, źródłem innowacji i odpowiedzi na potrzeby mieszkańców, platformą współpracy i wymiany doświadczeń oraz fundamentem społeczeństwa obywatelskiego.

Wspólnie wypracowana wizja jest komplementarna z wizją Gdańska, jako miasta skupiającego i przyciągającego to, co najcenniejsze - ludzi dumnych z dziedzictwa, otwartych, kreatywnych, rozwijających się i wspólnie kształtujących przyszłość².

2.2. Wartości strategiczne

Analiza wniosków płynących z konsultacji prowadzonych na etapie opracowywania Programu pozwoliła zidentyfikować wartości i kierunki rozwoju współpracy, które są wspólnie uznawane za istotne przez gdańskie organizacje pozarządowe oraz mieszkanki i mieszkańców miasta

Podstawy dalszego rozwoju współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi zaczęły grupować się wokół najważniejszych wartości: stabilność i długofalowość działań, partnerstwo i współdecydowanie, transparentność i budowanie zaufania, dostępność zasobów i równość szans, współpraca i sieciowanie, profesjonalizacja i rozwój kompetencji, partycypacja obywatelska i aktywność społeczna, efektywność i

² *Gdańsk 2030 Plus. Strategia Rozwoju Miasta*, Urząd Miejski w Gdańsku, Gdańsk 2022, s. 71

odpowiedzialność publiczna, dostęp do wiedzy i komunikacji, zaufanie, dialog i kultura współpracy.

Stabilność i długofalowość działań to silny nacisk na wieloletnie finansowanie, ciągłość projektów i planowanie długoterminowe. Przekłada się to na większą skuteczność działań społecznych i poczucie bezpieczeństwa organizacji pozarządowych w realizowaniu działań na rzecz mieszkańców i mieszkank.

Partnerstwo i współdecydowanie opierają się na traktowaniu organizacji pozarządowych jako równorzędnego partnera, współzarządzającego środkami i angażującego się w polityki publiczne. Wpływa to na wzmacnianie realnego wpływu organizacji na decyzje publiczne.

Transparentność i budowanie zaufania określane są przez jasny dostęp do informacji, co sprzyja budowaniu zaufania między administracją, a sektorem społecznym.

Dostępność zasobów i równości szans, przez zapewnienie organizacjom pozarządowym dostępu do finansów, lokali i innej infrastruktury, informacji i narzędzi. Ma to wpływ na redukcję barier wejścia dla nowych i mniejszych organizacji, nie pomijając przy tym potrzeb organizacji o długim stażu i wysokim zaawansowaniu w działaniach. Otwartość w tym obszarze to ważna cecha wpływająca na kreatywność, innowacyjność, gotowość do wdrażania nowych rozwiązań oraz stawiania czoła nie zawsze przewidywalnym wyzwaniom.

Współpraca i sieciowanie to silne wsparcie dla relacji międzyorganizacyjnych, partnerstw międzysektorowych oraz wymiany zasobów. Ta wartość skupia się na budowaniu środowiska współdziałania zamiast konkurencji. To współpraca tworzy wspólnotę, jej tożsamość i wewnętrzną solidarność, jest niezbędnym warunkiem społecznej aktywizacji i włączania każdego kto może zadziałać i mieć udział w procesie polepszania jakości życia mieszkańców i mieszkank.

Profesjonalizacja i rozwój kompetencji, to stałe wzmocnienie kompetencji organizacji pozarządowych, w obszarze takim jak liderstwo, diagnoza, komunikacja i zarządzanie. Wpływa to na rozwój jakości usług społecznych oferowanych mieszkańcom.

Partycypacja obywatelska i aktywność społeczna, to wspieranie zaangażowania mieszkańców, wolontariatu i inicjatyw oddolnych. Organizacje pozarządowe są fundamentem obywatelskości i aktywnego społeczeństwa.

Efektywność i odpowiedzialność publiczna, to kładzenie nacisku na monitorowanie, ewaluację i realne efekty działań społecznych. Gwarantuje to lepsze wykorzystanie środków publicznych i uczenie się na doświadczeniach.

Zaufanie, dialog i kultura współpracy to rozwijanie mechanizmów dialogu, mediacji i budowania relacji opartych na zaufaniu. Stanowi to podstawę integracji, trwałej współpracy i odporności społecznej Miasta.

Te wartości mają wpływ na długofalowy rozwój i pokazują model miasta, w którym organizacje pozarządowe nie są tylko wykonawcami zadań, ale są także współtwórcami polityk publicznych i życia społecznego. Na ich bazie należy budować przemyślaną przyszłość współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi. Ma to nieocenione znaczenie, szczególnie w trudno przewidywalnej przyszłości, zmieniających się warunków oraz silnej potrzeby budowania odpornej na kryzysy społeczności. Dzięki temu mogą wpływać na poprawę jakości życia mieszkańców i mieszkanki oraz wzmocnienie odporności społecznej.

Mieszkańcy są podmiotem integrującym wszystkie sfery działań strategicznych podejmowanych przez Gdańsk. Działania Programu opierają się na komplementarnym założeniu. Organizacje pozarządowe są filarem społeczeństwa obywatelskiego i bezpośrednio kształtują jakość życia mieszkańców i mieszkanki.

2.3. Odbiorcy programu

Program skierowany jest przede wszystkim do organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego na rzecz mieszkanki i mieszkańców Gdańska. Obejmuje również osoby działające w tych organizacjach, w szczególności członków, liderów, pracowników i wolontariuszy, a także podmioty uczestniczące w rozwoju współpracy międzysektorowej.

Pośrednimi odbiorcami Programu są wszystkie mieszkanki i mieszkańcy Gdańska korzystający z działań społecznych, kulturalnych, sportowych, edukacyjnych i obywatelskich realizowanych przez organizacje pozarządowe.

Adresatem działań są wszystkie działające w Gdańsku organizacje pozarządowe, a także mieszkańcy i mieszkanki Gdańska, w tym osoby i grupy ze specjalnymi potrzebami, bez względu na wiek, płeć, wykształcenie, orientację psychoseksualną, stan zdrowia, status społeczny, status ekonomiczny, przynależność wyznaniową, pochodzenie etniczne.

Odbiorcami są zaś gdańskie organizacje pozarządowe oraz wszystkie osoby, dla których gdański sektor społeczny jest ważny.

2.4. Cele ogólne współpracy

Działania mające na celu planowanie wieloletniego rozwoju współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi wynikają przede wszystkim z oczekiwań organizacji pozarządowych przedstawionych w trakcie konsultacji i mieszkańców zaadresowanych

bezpośrednio w dokumentach diagnozujących sytuację sektora pozarządowego, ale również z uwarunkowań i trendów rozwojowych we współpracy sektora publicznego z sektorem społecznym.

Aby w pełni wykorzystać potencjał współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi, określono 4 główne cele Programu:

Cel 1: Zwiększenie odporności organizacji pozarządowych na wyzwania rozwojowe oraz ich zdolności do realizacji zadań publicznych poprzez tworzenie warunków sprzyjających stabilności, jakości i ciągłości działania

Cel 2: Usprawnienie procesów zlecania, realizacji i rozliczania zadań publicznych przez organizacje pozarządowe

Cel 3: Wzmocnienie społecznego znaczenia działalności organizacji pozarządowych oraz aktywności obywatelskiej

Cel 4: Rozwój współpracy, sieci i partnerstw w środowisku organizacji pozarządowych oraz pomiędzy sektorem społecznym, publicznym i gospodarczym

Wokół tych celów skupiają się najważniejsze działania Miasta podejmowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Do zdefiniowanych wyżej celów głównych, przyporządkowane zostały kierunki, cele szczegółowe oraz działania do podjęcia w perspektywie do 2031 roku.

Określone kierunki rozwoju współpracy mają charakter operacyjny i uszczegóławiają sposób osiągnięcia wartości strategicznych. Nie wskazują jednak konkretnych zadań ani projektów do realizacji, rozstrzygnięcia w tym zakresie znajdują się w rocznym dokumencie programowym.

2.5. Cele szczegółowe i działania

Działania określone w Programie stanowią operacyjne rozwinięcie przyjętych celów współpracy i odpowiadają na potrzeby oraz wyzwania rozpoznane w analizie gdańskiego sektora pozarządowego. Wyznaczają zakres długofalowych zmian planowanych do 2031 roku.

Za koordynację procesu oraz przygotowanie propozycji priorytetów odpowiada komórka organizacyjna właściwa do spraw współpracy z organizacjami pozarządowymi, we współpracy z właściwymi wydziałami, biurami, jednostkami organizacyjnymi Miasta oraz przedstawicielami organizacji pozarządowych.

Postęp realizacji Programu będzie oceniany na podstawie analizy wskaźników, rezultatów działań oraz rekomendacji wynikających z monitoringu i ewaluacji, a ich wyniki będą wykorzystywane do określania priorytetów i zakresu działań w kolejnych programach jednorocznych.

Cel 1. Zwiększenie odporności organizacji pozarządowych na wyzwania rozwojowe oraz ich zdolności do realizacji zadań publicznych poprzez tworzenie warunków sprzyjających stabilności, jakości i ciągłości działania

Kierunek: stabilność i rozwój organizacji

Rezultat: organizacje pozarządowe funkcjonują w bardziej stabilnych warunkach organizacyjnych i finansowych umożliwiających długofalowe planowanie rozwoju

Kierunki interwencji z Programu Rozwoju Wspólne Miasto wdrażającego Strategię Rozwoju Miasta Gdańsk 2030 Plus:

II.5.3.1. Wzmocnienie i rozwój stabilności, samodzielności, niezależności i sprawności działania organizacji społecznych

II.5.3.2. Rozwój współpracy z organizacjami społecznymi w zakresie realizacji usług społecznych, wspierania społeczności lokalnych i relacji z mieszkankami i mieszkańcami

Gdański sektor pozarządowy jest aktywny i różnorodny, jednak zdolność organizacji do długofalowego realizowania działań na rzecz mieszanek i mieszkańców zależy w dużej mierze od stabilności finansowania, jakości procedur współpracy, potencjału kadrowego oraz dostępu do odpowiedniej infrastruktury. Problemy finansowe wskazuje 55,4% badanych organizacji, brak stabilności działania 37,7%, a ponad 55% organizacji nie dysponuje jakimikolwiek rezerwami finansowymi, co ogranicza możliwości planowania i rozwoju³.

Krótkoterminowy i projektowy charakter finansowania oraz niewystarczające uwzględnianie kosztów stałych utrudniają zachowanie ciągłości usług, utrzymanie zespołów i podejmowanie zobowiązań wykraczających poza okres realizacji pojedynczego projektu, 87,6% organizacji wskazuje potrzebę wprowadzenia stabilnych, wieloletnich źródeł finansowania, a 55,4% jako najważniejszą barierę funkcjonowania wskazuje problemy finansowe⁴.

³ Stachura K., Dietrich M., Witecka-Wiese M., Kruszewska L., *Diagnoza gdańskich organizacji pozarządowych. Raport z badania kwestionariuszowego*, Fundacja Regionalne Centrum Informacji i Wspomagania Organizacji Pozarządowych, Gdańsk 2025, s. 57, 64.

⁴ Tamże, s. 68-72

Zwiększenia wymaga zatem udział zadań realizowanych w formule wieloletniej, przy jednoczesnym doskonaleniu zasad ich planowania, finansowania, monitorowania i oceny, tak aby formuła ta zapewniała rzeczywistą ciągłość i przewidywalność współpracy.

Stabilność organizacji ograniczają trudności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych i wkładów własnych oraz niewystarczająca dywersyfikacja przychodów, mimo że 60,8% badanych podmiotów prowadzi działania fundraisingowe, a 72,6% wskazuje potrzebę rozwijania kompetencji w tym zakresie. Wymaga to systematycznego diagnozowania potrzeb sektora oraz rozwijania mechanizmów finansowania, a także kompetencji dotyczących fundraisingu, ekonomizacji działalności i współpracy z biznesem. Trwałości sektora zagrażają także przeciążenie osób zarządzających, brak wystarczającego wsparcia zespołów oraz trudności związane z przygotowaniem nowych liderów i planowaniem sukcesji, co uzasadnia rozwijanie programów przywódczych, mentoringowych i międzypokoleniowych⁵

Ważnym ograniczeniem są również problemy infrastrukturalne, których doświadcza 56,9% badanych organizacji, przede wszystkim z powodu braku odpowiedniej przestrzeni i wysokich kosztów jej utrzymania. Poprawa warunków funkcjonowania organizacji wymaga więc stworzenia przejrzystego systemu informacji i wsparcia w pozyskiwaniu miejskich lokali, prowadzenia dostępnej ewidencji zasobów oraz wdrożenia mechanizmów modernizacji lokali, w tym zwiększania ich dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami⁶.

Cel szczegółowy 1.1. Rozwijanie wieloletnich form współpracy z organizacjami pozarządowymi

Rezultat / zmiana: organizacje pozarządowe realizują zadania publiczne w bardziej stabilnych i przewidywalnych warunkach finansowania i współpracy z Miastem

Działanie 1.1.1. Prowadzenie we współpracy z organizacjami pozarządowymi i Gdańską Radą Działalności Pożytku Publicznego stałej analizy zadań publicznych pod kątem możliwości ich realizacji w formule wieloletniej i z wykorzystaniem różnych trybów zlecania zadań, a także wdrażanie rozwiązań zwiększających ich stabilność finansową i organizacyjną

Działanie 1.1.2. Doskonalenie zasad planowania, finansowania, realizacji i ewaluacji zadań wieloletnich

⁵ Tamże, s. 50-56

⁶ Tamże, s. 58

Cel szczegółowy 1.2. Wypracowanie mechanizmów wspierających organizacje pozarządowe w korzystaniu z różnorodnych form i źródeł finansowania oraz w ekonomizacji działalności

Rezultat / zmiana: organizacje pozarządowe korzystają ze zróżnicowanych źródeł finansowania zwiększających ich stabilność finansową

Działanie 1.2.1. Opracowanie, wdrażanie i rozwijanie mechanizmów wsparcia pożyczkowego i finansowania wkładów własnych dla organizacji pozarządowych zwiększających ich dostęp do środków zewnętrznych i realizacji zadań publicznych

Działanie 1.2.2. Wspieranie rozwoju kompetencji organizacji pozarządowych w zakresie korzystania z różnych form i źródeł finansowania swojej działalności oraz rozwijanie współpracy z sektorem prywatnym

Działanie 1.2.3. Wspieranie ekonomizacji działalności organizacji pozarządowych w tym poprzez wspieranie działalności odpłatnej i gospodarczej oraz zlecanie organizacjom realizacji zadań publicznych w ramach różnych trybów zlecania

Cel szczegółowy 1.3. Wspieranie organizacji pozarządowych w zapewnianiu trwałości i ciągłości zarządzania oraz przywództwa

Rezultat / zmiana: organizacje pozarządowe są lepiej przygotowane do zapewnienia ciągłości przywództwa i zarządzania

Działanie 1.3.1. Diagnozowanie potrzeb oraz rozwijanie działań wspierających organizacje pozarządowe w zakresie przywództwa, przygotowania nowych liderów i planowania procesów sukcesyjnych

Cel szczegółowy 1.4. Wspieranie organizacji pozarządowych w zakresie wzmacniania potencjału lokalowego, technicznego i organizacyjnego oraz podnoszenia jakości infrastruktury udostępnianej organizacjom pozarządowym

Rezultat / zmiana: organizacje pozarządowe pozyskują wsparcie w zakresie modernizacji infrastruktury

Działanie 1.4.1. Opracowanie i wdrożenie mechanizmów wsparcia i modernizacji zasobu lokalowego uwzględniającego zwiększanie dostępności infrastruktury dla osób ze szczególnymi potrzebami wykorzystywanej przez organizacje pozarządowe

Działanie 1.4.2. Diagnozowanie, opracowywanie, wdrażanie i rozwijanie mechanizmów wsparcia organizacyjnego, instytucjonalnego i infrastrukturalnego organizacji pozarządowych uwzględniającego zwiększanie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Cel szczegółowy 1.5. Rozwijanie systemu informacji o dostępnych formach wsparcia infrastrukturalnego

Rezultat / zmiana: organizacje pozarządowe mają dostęp do rzetelnych i spójnych informacji dotyczących wsparcia infrastrukturalnego

Działanie 1.5.1. Upowszechnianie spójnych i aktualnych informacji dotyczących pozyskiwania i korzystania z lokali użytkowych z zasobu miejskiego dla organizacji pozarządowych

Działanie 1.5.2. Opublikowanie i aktualizowanie ewidencji lokali i innych zasobów infrastrukturalnych udostępnionych organizacjom pozarządowym

Cel szczegółowy 1.6. Podnoszenie kompetencji kadry zarządzającej, pracowników, członków i wolontariuszy organizacji pozarządowych w zakresie niezbędnym do stabilnego zarządzania, pozyskiwania środków, realizacji zadań publicznych i rozwoju organizacji

Rezultat / zmiana: organizacje pozarządowe korzystają ze wsparcia odpowiadającego na ich zdiagnozowane potrzeby

Działanie 1.6.1. Diagnozowanie potrzeb i potencjału organizacji pozarządowych i zapewnianie kompleksowego wsparcia w oparciu o rezultaty diagnoz

Działanie 1.6.2. Wspieranie nowych lub mniej doświadczonych organizacji pozarządowych poprzez działania mentoringowe, partnerskie, sieciujące i edukacyjne oraz identyfikowanie oraz wspieranie organizacji mogących pełnić funkcje mentorskie i eksperckie dla innych organizacji

Cel 2. Usprawnienie procesów zlecania, realizacji i rozliczania zadań publicznych przez organizacje pozarządowe

Kierunek: przyjazny, uczący się ekosystem realizacji zadań publicznych

Rezultat: organizacje pozarządowe realizują zadania publiczne w przyjaznym systemie współpracy

Kierunki interwencji z Programu Rozwoju Wspólne Miasto wdrażającego Strategię Rozwoju Miasta Gdańsk 2030 Plus:

II.5.3.1. Wzmocnienie i rozwój stabilności, samodzielności, niezależności i sprawności działania organizacji społecznych

II.5.3.2. Rozwój współpracy z organizacjami społecznymi w zakresie realizacji usług społecznych, wspierania społeczności lokalnych i relacji z mieszkankami i mieszkańcami

Współpraca finansowa jest podstawowym wymiarem relacji organizacji pozarządowych z administracją publiczną, jednak jej obsługa wymaga dalszej standaryzacji, pełnej cyfryzacji oraz ograniczenia papierowego obiegu dokumentów. Organizacje wskazują również na znaczną uciążliwość części procedur związanych ze sprawozdawczością i rozliczaniem środków publicznych. W badaniu z 2025 r. uproszczenie systemu sprawozdawczości i rozliczania dotacji zostało wskazane przez 64,3% organizacji jako jedno z najważniejszych oczekiwanych rozwiązań systemowych⁷.

Zróżnicowane procedury stosowane przez komórki organizacyjne Miasta i trudność rozliczeń zwiększają obciążenia administracyjne organizacji, dlatego wdrożeniu elektronicznego systemu powinny towarzyszyć działania informacyjne, edukacyjne i szkoleniowe dla jego użytkowników. System ten wymaga stałego monitorowania i rozwijania na podstawie doświadczeń organizacji oraz pracowników Urzędu, tak aby był dostępny również dla podmiotów małych, młodych i dysponujących mniejszymi zasobami cyfrowymi oraz administracyjnymi.

Proces oceny ofert także nie jest postrzegany jako wystarczająco czytelny i spójny - w badaniu z 2021 roku tylko połowa organizacji uznała zasady oceny za przejrzyste, a 59% wskazało, że nie otrzymuje dedykowanej informacji zwrotnej po zakończeniu oceny. Uzasadnia to potrzebę uwspólniania dokumentacji konkursowej we wszystkich komórkach miejskich oraz zapewnienia członkom komisji konkursowych

⁷ Tamże, s. 71

reprezentującym Miasto i sektor pozarządowy jednolitych materiałów informacyjnych i standardów pracy⁸.

Cel szczegółowy 2.1. Doskonalenie procesów przygotowywania oraz składania ofert, zawierania umów, realizacji zadań publicznych i rozliczania dotacji

Rezultat / zmiana: organizacje pozarządowe sprawniej realizują procedury związane z udziałem w otwartych konkursach ofert

Działanie 2.1.1. Wdrażanie i rozwój w pełni elektronicznego systemu obsługi otwartych konkursów ofert oraz trybu pozakonkursowego, obejmującego standaryzację procesów konkursowych oraz ograniczenie obiegu dokumentów papierowych

Działanie 2.1.2. Działania informacyjne, edukacyjne i szkoleniowe dotyczące wdrażania elektronicznego systemu obsługi konkursów ofert i trybu pozakonkursowego oraz stosowania jednolitych procedur

Cel szczegółowy 2.2. Zwiększanie jakości, przejrzystości, czytelności i spójności zasad oceny ofert oraz wyboru realizatorów zadań publicznych

Rezultat / zmiana: członkowie komisji konkursowych są lepiej przygotowani do procesu oceny ofert i wyboru realizatorów zadań publicznych

Działanie 2.2.1. Wspieranie sekretariatu GROP w zakresie współpracy z członkami komisji konkursowych oraz przygotowania i wdrażania materiałów informacyjnych dla członków komisji konkursowych reprezentujących organizacje pozarządowe

Działanie 2.2.2. Uspójnianie dokumentacji dotyczącej sposobu oceny ofert i pracy komisji konkursowych we wszystkich komórkach organizacyjnych Miasta ogłaszających konkursy dla NGO

⁸ Urbanik A., Wilk W., Współpraca Miasta Gdańska z sektorem społecznym. Raport z badania, s. 36

Cel szczegółowy 2.3. Rozwijanie skutecznego systemu komunikacji i wymiany informacji pomiędzy Miastem a organizacjami pozarządowymi na wszystkich etapach realizacji zadań publicznych

Rezultat / zmiana: organizacje pozarządowe mają łatwy dostęp do spójnych i użytecznych informacji dotyczących realizacji zadań

Działanie 2.3.1. Wypracowanie i upowszechnianie zasad komunikacji oraz wzmacnianie spójności i działań komórek organizacyjnych Miasta współpracujących z organizacjami pozarządowymi

Działanie 2.3.2. Usprawnianie komunikacji i wymiany informacji pomiędzy komórkami organizacyjnymi Miasta współpracującymi z organizacjami pozarządowymi

Działanie 2.3.3. Podnoszenie kompetencji pracowników w zakresie współpracy, komunikacji i działalności organizacji pozarządowych, w tym realizacji zadań publicznych, poprzez działania szkoleniowe, edukacyjne oraz wymianę dobrych praktyk

Cel 3. Wzmocnienie społecznego znaczenia działalności organizacji pozarządowych oraz aktywności obywatelskiej

Kierunek: widoczność i społeczne znaczenie organizacji pozarządowych

Rezultat: wzrasta społeczne znaczenie oraz rozpoznawalność działalności organizacji pozarządowych

Kierunki interwencji z Programu Rozwoju Wspólne Miasto wdrażającego Strategię Rozwoju Miasta Gdańsk 2030 Plus:

II.5.3.1. Wzmocnienie i rozwój stabilności, samodzielności, niezależności i sprawności działania organizacji społecznych

II.5.3.2. Rozwój współpracy z organizacjami społecznymi w zakresie realizacji usług społecznych, wspierania społeczności lokalnych i relacji z mieszkankami i mieszkańcami

Organizacje mają jednocześnie zróżnicowane możliwości docierania z informacją o swojej działalności do mieszkańców i wykazują potrzebę rozwijania kompetencji w zakresie komunikacji i promocji działań. Ograniczone zasoby kadrowe i finansowe, zwłaszcza w małych i młodych organizacjach, utrudniają systematyczne prezentowanie oferty, rezultatów działań i ich znaczenia dla lokalnych społeczności. Mimo że

organizacje działają blisko mieszkank i mieszkańców oraz pełnią funkcję łącznika między społecznością a administracją, społeczna wiedza o ich roli, ofercie i wpływie na jakość życia w mieście pozostaje niewystarczająca. Potrzebne jest zatem rozwijanie miejskich kanałów wymiany informacji, wzmacnianie kompetencji promocyjnych organizacji oraz tworzenie narzędzi umożliwiających im dzielenie się materiałami, wiedzą, doświadczeniami i dobrymi praktykami. Zwiększenie widoczności efektów współpracy wymaga również spójnych zasad informowania i oznaczania zadań realizowanych ze środków Miasta oraz szerszej promocji organizacji, Gdańskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego, Gdańskiej Rady Organizacji Pozarządowych i Gdańskich Nagród Społecznych jako narzędzi dialogu, reprezentacji sektora i edukacji obywatelskiej.

Zdolność organizacji do realizacji zadań publicznych ograniczają również bariery infrastrukturalne i organizacyjne - problemy lokalowe wskazuje 36,9% badanych, a trudności związane z brakiem kadr lub wolontariuszy 30% - co uzasadnia diagnozowanie potrzeb oraz rozwój wsparcia instytucjonalnego i infrastrukturalnego⁹.

Jednocześnie potencjał rzeczniczy sektora nie jest w pełni wykorzystywany: działania rzecznicze prowadzi 43,1% organizacji, a udział młodych i małych podmiotów w dialogu z Miastem pozostaje mniejszy niż udział organizacji dużych i doświadczonych¹⁰.

Rozwój jakości współpracy wymaga zatem szerszego udziału organizacji w tworzeniu polityk publicznych oraz wdrożenia dostępnych narzędzi dialogu, mediacji i rozwiązywania sytuacji trudnych zarówno wewnątrz sektora pozarządowego, jak i w relacjach międzysektorowych

Cel szczegółowy 3.1. Zwiększanie widoczności organizacji pozarządowych, ich działalności i osiąganych efektów społecznych poprzez rozwój spójnego systemu informacji i promocji

Rezultat / zmiana: organizacje pozarządowe skuteczniej docierają z informacją o swojej działalności do odbiorców

⁹ Stachura K., Dietrich M., Witecka-Wiese M., Kruszewska L., *Diagnoza gdańskich organizacji pozarządowych. Raport z badania kwestionariuszowego*, s. 64

¹⁰ Tamże, s. 35

Działanie 3.1.1. Rozwijanie kompetencji organizacji pozarządowych w zakresie komunikacji, promocji oraz prezentowania efektów realizowanych działań poprzez narzędzia informacyjne, działania edukacyjne i upowszechnianie dobrych praktyk

Cel szczegółowy 3.2. Rozwijanie dostępnego, skutecznego i odpowiadającego na potrzeby organizacji pozarządowych oraz wolontariuszek i wolontariuszy systemu wsparcia wolontariatu

Rezultat / zmiana: organizacje pozarządowe skuteczniej angażują wolontariuszy dzięki rozwojowi systemu wsparcia wolontariatu

Działanie 3.2.1. Identyfikowanie priorytetowych obszarów rozwoju wolontariatu odpowiadających na aktualne potrzeby organizacji pozarządowych oraz wolontariuszy i wolontariuszek, a także rozwijanie skutecznych narzędzi wspierania wolontariuszy i wolontariuszek oraz organizacji pozarządowych współpracujących z wolontariuszami i wolontariuszkami

Cel szczegółowy 3.3. Zwiększanie rozpoznawalności i społecznego znaczenia organizacji pozarządowych oraz ich wkładu w rozwój miasta i wspólnot lokalnych

Rezultat / zmiana: mieszkańcy częściej dostrzegają działalność organizacji pozarządowych

Działanie 3.3.1. Stworzenie spójnych standardów oznakowania materiałów promocyjnych, lokali i miejsc realizacji działań społecznych realizowanych we współpracy z Miastem

Działanie 3.3.2. Wzmacnianie roli Gdańskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego oraz Gdańskiej Rady Organizacji Pozarządowych jako narzędzi dialogu obywatelskiego, współpracy międzysektorowej i reprezentacji środowiska pozarządowego

Działanie 3.3.3. Rozwijanie i promowanie Gdańskich Nagród Społecznych jako narzędzia upowszechniania dobrych praktyk, wzmacniania widoczności organizacji pozarządowych oraz budowania społecznego uznania dla aktywności obywatelskiej i zaangażowania społecznego

Cel 4. Rozwój współpracy, sieci i partnerstw w środowisku organizacji pozarządowych oraz pomiędzy sektorem społecznym, publicznym i gospodarczym

Kierunek: współpraca i partnerstwo

Rezultat: organizacje pozarządowe częściej współpracują ze sobą oraz z podmiotami z innych sektorów

Kierunki interwencji z Programu Rozwoju Wspólne Miasto wdrażającego Strategię Rozwoju Miasta Gdańsk 2030 Plus:

II.5.3.1. Wzmocnienie i rozwój stabilności, samodzielności, niezależności i sprawności działania organizacji społecznych

II.5.3.2. Rozwój współpracy z organizacjami społecznymi w zakresie realizacji usług społecznych, wspierania społeczności lokalnych i relacji z mieszkankami i mieszkańcami

II.5.3.3. Wykorzystanie potencjału rzeczniczego i strażniczego organizacji społecznych

Gdańskie organizacje pozarządowe dostrzegają wartość współpracy, jednak sieciowanie, wymiana doświadczeń i partnerstwa nadal mają często charakter okazjonalny i opierają się na osobistych kontaktach, a w nieformalnych sieciach uczestniczy 46,9% badanych podmiotów. Dodatkowo, jedynie 20,7% organizacji prezentuje wysoki lub bardzo wysoki poziom aktywności w obszarze sieciowania i działalności rzeczniczej, a niemal połowa organizacji nie podejmuje takich działań lub robi to incydentalnie¹¹.

¹¹ Tamże, s. 35

Zróżnicowanie sektora pod względem doświadczenia, zasobów i stopnia profesjonalizacji wskazuje na potrzebę identyfikowania organizacji mogących pełnić funkcje mentorskie i eksperckie oraz tworzenia dostępnych form wsparcia dla nowych i mniej doświadczonych podmiotów. Organizacje deklarują gotowość do wzajemnej pomocy - w badaniu z 2021 roku 77% chciało wspierać inne podmioty - brakuje jednak trwałych mechanizmów mentoringu, kojarzenia partnerów i rozwijania wspólnych inicjatyw. Istotną barierą jest także ograniczona możliwość wymiany i wspólnego wykorzystywania zasobów: 81% badanych wskazywało na brak odpowiednich narzędzi, a organizacje zgłaszały trudności w dostępie do przestrzeni spotkań, magazynów, sprzętu i innych elementów zaplecza¹². Uzasadnia to utworzenie systemu współdzielenia zasobów, wiedzy i doświadczeń, obejmującego również partnerów publicznych, społecznych, biznesowych i naukowych, oraz prowadzenie działań animacyjnych budujących wzajemność i zaufanie.

Potrzebne jest jednocześnie identyfikowanie przestrzeni mogących służyć aktywności społecznej, współpracy i integracji oraz prowadzenie dostępnego, aktualnego rejestru miejsc udostępnianych organizacjom. Zaangażowanie społeczne pozostaje ważnym zasobem sektora - współpracę z wolontariuszami deklaruje 84,6% badanych organizacji - jednak jej regularność zależy od potencjału podmiotu, a organizacje wskazują na trudności w pozyskiwaniu i utrzymywaniu wolontariuszy oraz niedobór osób koordynujących ich pracę¹³.

Rozwój wolontariatu wymaga więc systematycznego rozpoznawania potrzeb organizacji i wolontariuszy oraz tworzenia skutecznych narzędzi wspierających rekrutację, koordynację, rozwój kompetencji i długofalowe zaangażowanie. Wiedza organizacji, ich zakorzenienie w społecznościach lokalnych i zdolność szybkiego docierania do osób potrzebujących stanowią istotny potencjał dla budowania odporności społecznej Gdańska, lecz zasób ten nie jest jeszcze w sposób systemowy rozpoznany i włączony w miejskie mechanizmy reagowania kryzysowego. Konieczne jest zatem tworzenie i aktualizowanie bazy organizacji działających w kluczowych obszarach wsparcia oraz rozwijanie stałych sieci i partnerstw umożliwiających ich skuteczne włączanie w miejski system przygotowania i reagowania na sytuacje kryzysowe.

¹² A. Urbanik, W. Wilk, *Współpraca Miasta Gdańska z sektorem społecznym. Raport z badania*, s. 53

¹³ K. Stachura, Dietrich, M. Witecka-Wiese, L. Kruszevska, *Diagnoza gdańskich organizacji pozarządowych. Raport z badania kwestionariuszowego*, s. 43

Cel szczegółowy 4.1. Zwiększanie udziału organizacji pozarządowych w kształtowaniu kierunków i zasad wykorzystywania środków publicznych oraz tworzeniu i testowaniu nowych rozwiązań odpowiadających na wyzwania społeczne

Rezultat / zmiana: organizacje pozarządowe mają większy wpływ na kierunki wykorzystania części środków publicznych oraz rozwój i wdrażanie innowacji społecznych

Działanie 4.1.1. Monitorowanie, ewaluacja i doskonalenie mechanizmów wspierania inicjatyw oddolnych organizacji pozarządowych oraz współdecydowania o wykorzystaniu środków publicznych

Działanie 4.1.2. Rozwijanie mechanizmu identyfikowania, testowania i wdrażania innowacji społecznych

Cel szczegółowy 4.2. Rozwijanie współpracy międzysektorowej jako podstawy budowania odporności społecznej i skutecznego reagowania na potrzeby oraz wyzwania społeczne

Rezultat / zmiana: organizacje pozarządowe działające w obszarach wsparcia społecznego i reagowania kryzysowego są włączane do miejskich mechanizmów współpracy i reagowania kryzysowego

Działanie 4.2.1. Identyfikowanie potencjału organizacji pozarządowych w tym w kontekście działań z zakresu budowania odporności społecznej oraz tworzenie i aktualizacja bazy organizacji działających w kluczowych obszarach wsparcia społecznego i reagowania na sytuacje kryzysowe

Działanie 4.2.2. Rozwijanie współpracy, sieciowania i partnerstw oraz włączania organizacji w miejski system reagowania na sytuacje kryzysowe

Cel szczegółowy 4.3. Wykorzystywanie potencjału rzeczniczego i strażniczego organizacji pozarządowych

Rezultat / zmiana: potencjał rzeczniczy i strażniczy organizacji pozarządowych jest wykorzystywany w procesach miejskich

Działanie 4.3.1. Zwiększanie dostępu organizacji pozarządowych do informacji na temat tworzenia polityk publicznych

Działanie 4.3.2. Stworzenie mechanizmu wykorzystywania potencjału rzeczniczego i strażniczego organizacji pozarządowych w procesach mediacyjnych

Cel szczegółowy 4.4. Budowanie kultury współpracy opartej na partnerstwie, dialogu, zaufaniu, efektywnej wymianie informacji i współdzieleniu zasobów

Rezultat / zmiana: organizacje pozarządowe częściej korzystają z mechanizmów wzajemnego wsparcia, wymiany informacji i współdzielenia zasobów

Działanie 4.4.1. Stworzenie i rozwój systemu współdzielenia zasobów, wiedzy i doświadczeń pomiędzy organizacjami pozarządowymi oraz włączanie do systemu wymiany zasobów partnerów z sektorów publicznego, pozarządowego, biznesowego i naukowego

Działanie 4.4.2. Wzmacnianie kultury współpracy, wzajemności i dzielenia się zasobami poprzez działania animacyjne, integracyjne i edukacyjne, w tym realizację wizyt studyjnych

Działanie 4.4.3. Gromadzenie, aktualizacja i upowszechnianie wiedzy oraz informacji o współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi oraz o miejskich kanałach komunikacji z organizacjami pozarządowymi

Działanie 4.4.4. Wspieranie partnerstw, wspólnych inicjatyw i sieci współpracy między organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami różnych sektorów, w tym poprzez rozwijanie ogólnodostępnych zasobów wiedzy wspierających nawiązywanie współpracy i wymianę doświadczeń

Cel szczegółowy 4.5. Zwiększanie dostępu organizacji pozarządowych do przestrzeni wspólnych, służących współpracy, wymianie doświadczeń, realizacji inicjatyw i budowaniu partnerstw

Rezultat / zmiana: organizacje pozarządowe częściej korzystają z przestrzeni wspólnych

Działanie 4.5.1. Identyfikowanie miejsc mogących pełnić funkcję przestrzeni aktywności społecznej, współpracy i integracji oraz utrzymanie, rozwijanie i upowszechnianie bazy (rejestr) przestrzeni wspólnych dostępnych dla organizacji pozarządowych

2.6. Struktura realizacyjna

Realizacja Programu opiera się na współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi oraz ich reprezentacją, w szczególności Gdańską Radą Działalności Pożytku Publicznego i Gdańską Radą Organizacji Pozarządowych. Za koordynację realizacji Programu odpowiada komórka organizacyjna Urzędu Miejskiego w Gdańsku właściwa do spraw współpracy z organizacjami pozarządowymi, natomiast poszczególne działania realizują właściwe merytorycznie wydziały, biura i jednostki organizacyjne Miasta.

Podstawowym instrumentem operacyjnego wdrażania Programu jest jednoroczny program współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi. Określa on w szczególności priorytetowe zadania publiczne przewidziane do realizacji w danym roku, formy współpracy oraz wysokość środków finansowych przeznaczonych na współpracę z organizacjami.

Cele i działania wskazane w Programie wieloletnim wyznaczają kierunek rozwoju współpracy do 2031 roku, natomiast ich zakres realizowany w poszczególnych latach jest uszczegóławiany w programach jednorocznych.

Współpraca finansowa realizowana jest przede wszystkim poprzez zlecenie organizacjom wykonywania zadań publicznych w otwartych konkursach ofert, a także w trybie pozakonkursowym oraz w innych formach przewidzianych przepisami prawa. Konkursy ogłaszają właściwe komórki organizacyjne Urzędu Miejskiego lub jednostki organizacyjne Miasta, odpowiedzialne za poszczególne obszary zadań publicznych. Dążenie do zwiększania liczby umów wieloletnich, standaryzacji procedur konkursowych oraz pełnej elektronicznej obsługi konkursów stanowi jeden z kluczowych elementów wdrażania Programu.

Oferty składane w otwartych konkursach opiniują komisje konkursowe, w których pracach uczestniczą przedstawiciele Miasta oraz organizacji pozarządowych. Dla zapewnienia wysokiej jakości, czytelności i spójności procesu oceny rozwijane będą jednolite zasady pracy komisji, wspólna dokumentacja oraz materiały informacyjne i edukacyjne dla ich członków. Gdańska Rada Organizacji Pozarządowych, przy wsparciu swojego sekretariatu, uczestniczy w rozwijaniu współpracy z osobami reprezentującymi sektor pozarządowy w komisjach konkursowych.

Gdańska Rada Działalności Pożytku Publicznego pełni funkcję opiniodawczo-doradczą i stanowi przestrzeń dialogu pomiędzy Miastem a sektorem pozarządowym. Uczestniczy w opiniowaniu dokumentów i rozwiązań dotyczących współpracy, w tym programów współpracy, oraz może brać udział w analizowaniu i doskonaleniu mechanizmów

realizacji zadań publicznych. Gdańska Rada Organizacji Pozarządowych reprezentuje środowisko gdańskich organizacji, wspiera przepływ informacji i włączanie sektora w procesy konsultacyjne, konkursowe oraz działania służące rozwojowi współpracy.

Realizacja Programu zakłada również udział organizacji pozarządowych w zespołach, konsultacjach, ewaluacji zadań oraz pracach nad miejskimi politykami i programami publicznymi.

Rozwijane będą ponadto mechanizmy umożliwiające organizacjom zgłaszanie nowych zadań do jednorocznego programu współpracy, współdecydowanie o przeznaczeniu części środków publicznych oraz udział w monitorowaniu i ewaluacji przyjętych rozwiązań.

Struktura realizacyjna Programu ma tym samym zapewniać nie tylko sprawne wykonywanie zaplanowanych działań, lecz także udział organizacji w ich projektowaniu, ocenie i doskonaleniu.

III. Ocena, monitoring i ewaluacja

Ocena, monitoring i ewaluacja stanowią integralny element realizacji Programu, wspierający jego skuteczne wdrażanie oraz osiąganie założonych celów. Procesy te służą systematycznemu gromadzeniu i analizowaniu informacji dotyczących postępów realizacji Programu, osiągniętych rezultatów oraz zmian zachodzących w obszarze współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi. Ich celem jest dostarczanie wiedzy niezbędnej do podejmowania decyzji dotyczących realizacji Programu, identyfikowania pojawiających się wyzwań i potrzeb oraz doskonalenia przyjętych rozwiązań.

Monitoring umożliwia bieżące śledzenie postępów realizacji Programu, natomiast ewaluacja służy ocenie skuteczności podejmowanych działań, osiągniętych rezultatów oraz ich znaczenia dla realizacji celów Programu. Ocena Programu stanowi element procesu ewaluacji i służy wspólnej refleksji nad jego realizacją, prowadzonej z udziałem przedstawicieli Miasta i organizacji pozarządowych, zgodnie z zasadami określonymi w rozdziale 1.2. *Zasady współpracy*, w szczególności zasadą partnerstwa.

Wyniki monitoringu i ewaluacji, wraz z formułowanymi na ich podstawie wnioskami, rekomendacjami i ocenami, będą prezentowane organizacjom pozarządowym oraz wykorzystywane przy przygotowywaniu rocznych programów współpracy, planowaniu kolejnych działań oraz ewentualnej aktualizacji programu.

3.1. Udział organizacji pozarządowych w monitorowaniu i ewaluacji programu

Ocena, monitoring i ewaluacja programu będą prowadzone przy udziale przedstawicieli Miasta, GRDPP, GROP oraz organizacji pozarządowych. Organizacje pozarządowe będą uczestniczyć w tych procesach w szczególności poprzez udział w konsultacjach, badaniach jakości współpracy oraz innych działaniach ewaluacyjnych prowadzonych na potrzeby oceny realizacji programu.

Ważnym elementem udziału organizacji pozarządowych w monitorowaniu i ewaluacji programu będzie ich aktywne zaangażowanie w badania dotyczące kondycji sektora pozarządowego oraz jakości współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi. W okresie realizacji programu przeprowadzone zostanie minimum jedno badanie kondycji gdańskich organizacji pozarządowych obejmujące w szczególności zagadnienia związane z finansowaniem, współpracą, liderstwem, wolontariatem, infrastrukturą i komunikacją.

Organizacje pozarządowe będą uczestniczyć w tym procesie nie tylko jako respondenci, lecz także jako partnerzy w przygotowaniu założeń badania, konsultowaniu jego wyników oraz formułowaniu rekomendacji. Istotne jest zapewnienie możliwie szerokiego udziału organizacji, tak aby wyniki badania stanowiły wiarygodną podstawę oceny zmian zachodzących w sektorze oraz planowania dalszego rozwoju współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi.

Istotnym elementem monitorowania i ewaluacji programu będzie również cykliczne badanie jakości współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi. Jego celem będzie identyfikacja potrzeb i oczekiwań organizacji, ocena jakości współpracy oraz wskazywanie obszarów wymagających zmian i dalszego rozwoju. Istotnym jest zapewnienie jak najszerszego udziału organizacji pozarządowych w badaniu, co zwiększy wiarygodność i reprezentatywność uzyskiwanych wyników.

GRDPP pełnić będzie funkcję opiniodawczo-doradczą w zakresie monitorowania i ewaluacji Programu, natomiast GROP będzie wspierać środowisko organizacji pozarządowych w ocenie realizacji Programu, uczestniczyć w procesie ewaluacji oraz współtworzyć rekomendacje dotyczące dalszego rozwoju współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi.

Istotnym aspektem będzie również mobilizowanie środowiska organizacji pozarządowych do aktywnego udziału zarówno w badaniach, jak i konsultacjach, prowadzonych w ramach monitoringu i ewaluacji programu. Szeroki udział organizacji oraz ich aktywne zaangażowanie w formułowanie opinii, ocen i rekomendacji będą miały bezpośredni i kluczowy wpływ na jakość, trafność i użyteczność

wypracowywanych wniosków oraz proponowanych kierunków dalszego rozwoju współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi.

Udział organizacji pozarządowych w monitorowaniu i ewaluacji programu ma na celu nie tylko pozyskiwanie informacji o przebiegu i efektach jego realizacji. Wyniki monitoringu i ewaluacji będą na bieżąco prezentowane organizacjom pozarządowym, umożliwiając wspólną refleksję nad postępami wdrażania programu oraz jego rezultatami.

Równie istotnym celem udziału organizacji pozarządowych jest zapewnienie reprezentatywności, wiarygodności i wysokiej jakości prowadzonych badań, konsultacji oraz działań ewaluacyjnych. Trafność wypracowywanych wniosków i rekomendacji będzie w znacznym stopniu zależała od aktywności i zaangażowania samych organizacji pozarządowych, zarówno w proces zbierania informacji, jak i ich późniejszej analizy oraz interpretacji.

Aktywne uczestnictwo organizacji pozarządowych w monitorowaniu i ewaluacji będzie sprzyjać lepszemu rozpoznawaniu potrzeb sektora, tworzeniu przestrzeni do wspólnej analizy wyzwań i kierunków rozwoju współpracy oraz zwiększaniu jakości decyzji podejmowanych na potrzeby realizacji programu, w szczególności przy opracowywaniu kolejnych rocznych programów współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi.

3.2. Monitoring

Realizacja Programu będzie podlegała systematycznemu monitorowaniu na wszystkich poziomach, obejmującemu postęp w zakresie wydatkowanych środków, realizacji działań oraz osiągania wartości wskaźników określonych dla celów i kierunków programu. Istotnym elementem monitorowania będzie również śledzenie zaangażowania interesariuszy, postępów podmiotów odpowiedzialnych za realizację działań oraz przebiegu procesu wdrażania programu. W ramach monitorowania identyfikowane będą również bariery, ryzyka oraz czynniki sprzyjające realizacji programu.

Monitorowanie będzie prowadzone zgodnie z zasadami określonymi w niniejszym rozdziale oraz metodyką opisaną w arkuszu. Arkusz określa w szczególności wskaźniki produktów i rezultatów oraz jednostki miary.

Monitoring prowadzony jest przez komórkę organizacyjną Urzędu Miejskiego w Gdańsku właściwą do spraw współpracy z organizacjami pozarządowymi we współpracy z właściwymi merytorycznie wydziałami, biurami i jednostkami organizacyjnymi Miasta, w odniesieniu do zakresu ich zadań i właściwości oraz odpowiedzialności określonych w arkuszu.

Dane wykorzystywane w monitoringu mogą pochodzić w szczególności ze sprawozdań z realizacji zadań publicznych, systemów informatycznych wykorzystywanych do obsługi współpracy z organizacjami pozarządowymi, istniejących ewidencji, rejestrów, badań, analiz, konsultacji oraz innych źródeł informacji dotyczących funkcjonowania trzeciego sektora.

Dane do monitoringu będą gromadzone w sposób ciągły, natomiast ich analiza i podsumowanie będą prowadzone w powiązaniu z przygotowaniem sprawozdania z realizacji rocznego programu współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi.

Poza gromadzeniem danych liczbowych w ramach monitorowania programu przewiduje się również analizę przebiegu jego wdrażania, w szczególności poprzez poszukiwanie odpowiedzi na następujące pytania:

- Czy realizowane działania prowadzą do osiągnięcia zakładanych wskaźników produktu i rezultatu?
- Czy założenia poszczególnych działań wymagają zmiany lub przeformułowania?
- Czy środki na realizację działań są planowane i uruchamiane zgodnie z założeniami programu?
- Czy podmioty odpowiedzialne za realizację działań realizują przypisane im zadania zgodnie z założeniami programu?
- Czy poziom zaangażowania interesariuszy sprzyja osiągnięciu celów programu?
- Czy pojawiły się bariery lub ryzyka utrudniające lub mogące utrudniać osiągnięcie celów programu?

Wyniki monitoringu będą wykorzystywane do bieżącego zarządzania realizacją Programu, identyfikowania obszarów wymagających wsparcia lub korekty oraz formułowania rekomendacji dotyczących rozwoju współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi. Będą one stanowiły także jedno ze źródeł danych wykorzystywanych w procesie ewaluacji programu oraz będą prezentowane organizacjom pozarządowym i podmiotom odpowiedzialnym za realizację poszczególnych działań. Na podstawie wyników monitorowania mogą być formułowane rekomendacje dotyczące zmian w sposobie realizacji programu, jego działaniach lub wskaźnikach.

W ramach realizacji programu mogą być również gromadzone i analizowane dane niewskazane w arkuszu, jeżeli wynika to z realizacji odrębnych strategii, programów, polityk miejskich lub obowiązków sprawozdawczych i ewaluacyjnych Miasta.

Dane te mogą być wykorzystywane na potrzeby monitorowania i oceny realizacji Programu. Jednocześnie dopuszcza się wykorzystanie danych gromadzonych w ramach monitorowania Programu, w szczególności danych określonych w arkuszu monitoringu, również na potrzeby realizacji innych strategii, programów, polityk miejskich oraz

obowiązków sprawozdawczych i ewaluacyjnych Miasta. Dotyczy to w szczególności zadań wynikających z dokumentu „Gdańsk 2030 Plus. Strategia Rozwoju Miasta”, w zakresie obszarów współpracy objętych Programem.

Metodyka monitorowania może być rozwijana w trakcie realizacji Programu w odpowiedzi między innymi na doświadczenia wdrożeniowe, zmiany w dostępności danych i rozwój narzędzi informatycznych, przy zachowaniu porównywalności wyników w czasie.

3.3. Działania ewaluacyjne

Ewaluacja Programu jest zaproszeniem do rozwoju programu oraz ma charakter udoskonalający i stanowi pogłębioną ocenę jego trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości. Celem prowadzonych w ramach realizacji programu działań ewaluacyjnych jest ocena wpływu programu na rozwój współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi oraz formułowaniu wniosków i rekomendacji dotyczących jego dalszej realizacji i doskonalenia.

Działania ewaluacyjne będą prowadzone z wykorzystaniem wyników monitoringu, badań i analiz dotyczących sektora pozarządowego, konsultacji z organizacjami pozarządowymi oraz innych dostępnych źródeł informacji. W procesie ewaluacji mogą być wykorzystywane zarówno metody ilościowe, jak i jakościowe, umożliwiające ocenę efektów Programu oraz identyfikację dobrych praktyk i obszarów wymagających zmian.

Na proces ewaluacji składać się będą w szczególności:

- cykle konsultacji z organizacjami pozarządowymi dotyczące realizacji oraz planowania rocznych programów współpracy,
- badania jakości współpracy prowadzone wśród wydziałów, biur, komórek organizacyjnych i jednostek miejskich,
- badania jakości współpracy prowadzone wśród organizacji pozarządowych,
- działania służące ocenie stopnia realizacji celów programu, m.in. podczas spotkań autoewaluacyjnych z Gdańską Radą Organizacji Pozarządowych,
- dwa cykliczne badania kondycji gdańskiego sektora organizacji pozarządowych.

Ze względu na moment realizacji ewaluacji, będzie ona przeprowadzona w formie ewaluacji bieżącej (z ang. on-going), śródkresowej (z ang. mid-term) oraz końcowej (z łac. ex-post).

Ewaluacja bieżąca będzie prowadzona w cyklach rocznych, odpowiadających okresom realizacji rocznych programów współpracy. Jej celem będzie zwiększanie skuteczności i efektywności programu poprzez identyfikowanie problemów i barier, analizę możliwości ich rozwiązania oraz formułowanie rekomendacji dotyczących dalszych działań.

Elementem ewaluacji bieżącej będzie w szczególności cykl konsultacji z organizacjami pozarządowymi dotyczących przebiegu współpracy w danym roku oraz planowania działań na lata kolejne. W ramach konsultacji organizacje pozarządowe i przedstawiciele Miasta będą wspólnie identyfikować potrzeby i priorytety współpracy oraz wskazywać cele i kierunki działań do uwzględnienia w kolejnych rocznych programach współpracy spośród katalogu określonego w programie wieloletnim.

Ewaluacja będzie prowadzona z wykorzystaniem wyników monitoringu oraz będzie ściśle powiązana z ewaluacją realizowaną w ramach rocznego programu współpracy i będzie stanowiła ten sam materiał ewaluacyjny, wykorzystywany na potrzeby oceny realizacji obu dokumentów.

Wyniki ewaluacji będą prezentowane organizacjom pozarządowym oraz podmiotom odpowiedzialnym za realizację programu i stanowić będą podstawę do wspólnej dyskusji nad kierunkami rozwoju współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi oraz ewentualnymi zmianami w sposobie realizacji programu.

Ewaluacja śródkresowa będzie realizowana około w połowie okresu obowiązywania programu. Obejme ocenę dotychczasowej realizacji programu, stopnia osiągnięcia jego rezultatów i celów, a także ocenę jakości współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi oraz kondycji gdańskiego sektora organizacji pozarządowych. Sposób realizacji ewaluacji śródkresowej zostanie określony we współpracy z Gdańską Radą Organizacji Pozarządowych oraz Gdańską Radą Działalności Pożytku Publicznego.

Istotnym źródłem informacji dla tego momentu ewaluacji będą również wyniki monitoringu oraz wnioski i rekomendacje sformułowane w ramach corocznych bieżących działań ewaluacyjnych, pozwalające na ocenę zmian zachodzących w kolejnych latach realizacji programu.

Dodatkowym źródłem informacji wykorzystywanym w procesie ewaluacji, a także ważnym punktem odniesienia dla oceny realizacji programu będą wyniki badania „Diagnoza gdańskich organizacji pozarządowych” z 2025 roku, stanowiącego jeden z elementów diagnozy wykorzystanej przy opracowaniu programu. Choć badanie to zostało przeprowadzone ponad rok przed rozpoczęciem realizacji programu i nie stanowi klasycznego badania bazowego, dostarcza ono istotnych danych umożliwiających analizę zmian zachodzących w sektorze oraz porównanie wybranych zjawisk i wskaźników w czasie.

Badanie ewaluacyjne dotyczące kondycji sektora, zrealizowane w ramach ewaluacji śródkresowej, będzie zrealizowane z zachowaniem możliwie jak najwyższej porównywalności metodologicznej z badaniem, co umożliwi ocenę zmian zachodzących w sektorze na przestrzeni obowiązywania programu.

Wyniki badania, ich interpretacja oraz rekomendacje zostaną opracowane i opublikowane w formie odrębnego raportu, który będzie podstawą do dyskusji z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami odpowiedzialnym za realizację programu nad kierunkami dalszego rozwoju współpracy.

Wyniki ewaluacji śródkresowej wraz z analizą, wnioskami i rekomendacjami zostaną opracowane i opublikowane w formie odrębnego raportu. Raport zostanie zaprezentowany organizacjom pozarządowym oraz innym podmiotom uczestniczącym w realizacji programu i będzie stanowił podstawę do dyskusji nad kierunkami dalszego rozwoju współpracy oraz ewentualnymi zmianami w sposobie realizacji programu.

Ewaluacja końcowa przeprowadzana będzie po zakończeniu realizacji Programu i będzie obejmować pięcioletni okres jego obowiązywania. Jej celem nadrzędnym będzie ocena, czy w wyniku realizowanych w ramach programu działań powstały spodziewane rezultaty oraz czy te rezultaty przełożyły się na realizację celów programu lub przybliżyły ich osiągnięcie.

Ewaluacja obejmie ocenę realizacji programu w całym okresie jego obowiązywania i będzie stanowić podsumowanie efektów wdrażania programu na podstawie wyników monitoringu, ewaluacji bieżącej, ewaluacji śródkresowej oraz dodatkowego materiału badawczego zgromadzonego na potrzeby ewaluacji końcowej.

W ramach ewaluacji przeprowadzona zostanie analiza skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałości i trafności programu, w szczególności przewidywane jest uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania:

- na ile zakładane cele zostały osiągnięte?
- które z zastosowanych form wsparcia najbardziej skutecznie przyczyniły się do rozwoju organizacji pozarządowych oraz rozwoju współpracy Miasta z organizacjami?
- czy można osiągnąć lepsze efekty przy użyciu innych form wsparcia - jeśli tak, to jakich?
- czy w odczuciu organizacji pozarządowych i urzędników wsparcie udzielone organizacjom pozarządowym przyczyniło się do przekazania przez samorząd większej ilości zadań publicznych?
- na ile podjęte działania spełniły oczekiwania organizacji pozarządowych i Miasta?
- na ile efekty tych działań zostaną przez nie wykorzystane w dalszej pracy?
- do jakiego stopnia pozytywne skutki realizacji programu są odczuwane obecnie?

- co wpływa na skuteczną identyfikację czynników wpływających na realizację programu? ¹⁴

Wyniki ewaluacji końcowej wraz z wnioskami i rekomendacjami zostaną opracowane w formie odrębnego raportu ewaluacyjnego. Raport będzie stanowił podstawę do podsumowania realizacji programu oraz wykorzystany zostanie przy przygotowywaniu kolejnych dokumentów strategicznych dotyczących współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi.

Ewaluacje bieżąca i śródkresowa będą pełnić przede wszystkim funkcję rozwojową i doskonalącą, wspierając bieżące zarządzanie programem oraz dostosowywanie działań do zmieniających się potrzeb. Ewaluacja końcowa będzie natomiast służyć całościowej ocenie trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości programu, określając, w jakim stopniu przyczynił się on do osiągnięcia zakładanych zmian, rozwoju współpracy miasta z organizacjami pozarządowymi oraz wzmocnienia kondycji gdańskiego sektora organizacji pozarządowych.

3.4. Ramowy harmonogram monitoringu i ewaluacji Programu

Ramowy harmonogram monitoringu i ewaluacji Programu ma charakter planistyczny i służy zapewnieniu systematycznej oceny postępów jego realizacji w okresie obowiązywania Programu oraz w pierwszym okresie po jego zakończeniu. Wskazane terminy mogą ulegać zmianom w trakcie realizacji Programu, jeżeli będzie to niezbędne do zachowania skuteczności i adekwatności prowadzonych działań monitoringowych lub ewaluacyjnych. Zmiany harmonogramu mogą wynikać w szczególności z wyników monitoringu i ewaluacji, zmian organizacyjnych po stronie Miasta lub organizacji pozarządowych, dostępności danych, ograniczeń finansowych, sytuacji kryzysowej lub zmiany obowiązującego prawa.

Wprowadzane zmiany powinny służyć zachowaniu ciągłości monitoringu i ewaluacji oraz zapewnieniu możliwości bieżącego dostosowywania Programu do zmieniających się warunków jego realizacji.

Ramowy harmonogram monitoringu i ewaluacji Programu	
2027	
1 stycznia 2027	start programu

¹⁴ B. Matyjaszczyk, *Poradnik ABC ewaluacji*, Fundacja Regionalne Centrum Informacji i Wspomaganie Organizacji Pozarządowych, Gdańsk 2008, s. 97

II kwartał 2027	spotkanie autoewaluacyjne z Gdańską Radą Organizacji Pozarządowych dotyczące realizacji jednorocznego Programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi w 2026 roku (nieobjęte programem)
	badanie: Ocena jakości współpracy w 2026 roku - organizacje pozarządowe, wydziały, biura i jednostki (nieobjęte programem)
	konsultacje Programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na rok 2028
do 30 maja 2027	przedłożenie Radzie Miasta Gdańska sprawozdania z realizacji Programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi w 2026 roku (nieobjęty programem)
2028	
II kwartał 2028	spotkanie autoewaluacyjne z Gdańską Radą Organizacji Pozarządowych dotyczące realizacji jednorocznego Programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na rok 2027
	badanie: Ocena jakości współpracy w 2027 roku
	konsultacje Programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na rok 2029
do 30 maja 2028	przedłożenie Radzie Miasta Gdańska sprawozdania z realizacji Programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi w 2027 roku
2029	
2029	śródkresowa ewaluacja realizacji Wieloletniego programu rozwoju współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi w latach 2027-2031
	cykliczne badanie kondycji sektora pozarządowego
II kwartał 2029	spotkanie autoewaluacyjne z Gdańską Radą Organizacji Pozarządowych dotyczące realizacji jednorocznego Programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na rok 2028 roku

	badanie: Ocena jakości współpracy w 2028 roku
	konsultacje Programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na rok 2030
do 30 maja 2029	przedłożenie Radzie Miasta Gdańska sprawozdania z realizacji Programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi w 2028 roku
2030	
II kwartał 2030	spotkanie autoewaluacyjne z Gdańską Radą Organizacji Pozarządowych dotyczące realizacji jednorocznego Programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na rok 2029 roku
	badanie: Ocena jakości współpracy w 2029 roku
	konsultacje Programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na rok 2031
do 30 maja 2030	przedłożenie Radzie Miasta Gdańska sprawozdania z realizacji Programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi w 2029 roku
2031	
IV kwartał	cykliczne badanie kondycji sektora pozarządowego
II kwartał 2031	spotkanie autoewaluacyjne z Gdańską Radą Organizacji Pozarządowych dotyczące realizacji jednorocznego Programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na rok 2030 roku
	badanie: Ocena jakości współpracy w 2030 roku
	konsultacje Programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na rok 2032 (nieobjęty programem)
	konsultacje Wieloletniego programu rozwoju współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi w latach 2032-2036 (nieobjęty programem)

do 30 maja 2031	przedłożenie Radzie Miasta Gdańska sprawozdania z realizacji Programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi w 2030 roku
2032	
II kwartał 2032	spotkanie autoewaluacyjne z Gdańską Radą Organizacji Pozarządowych dotyczące realizacji jednorocznego Programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na rok 2031 roku
	badanie: Ocena jakości współpracy w 2031 roku
	konsultacje Programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na rok 2033 (nieobjęty programem)
do 30 maja 2032	przedłożenie Radzie Miasta Gdańska sprawozdania z realizacji Programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi w 2031 roku
do 30 lipca 2032	przedłożenie Radzie Miasta Gdańska sprawozdania końcowe z realizacji Wieloletniego programu rozwoju współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi w latach 2027-2031

W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się zmianę terminów lub zakresu działań wskazanych w harmonogramie bez konieczności aktualizacji Programu, o ile zmiany te nie wpływają na jego cele i założenia strategiczne.

3.5. Odbiorcy działań ewaluacyjnych i upowszechnianie wyników

Odbiorcami materiału ewaluacyjnego będą:

- jednostki organizacyjne Miasta Gdańska odpowiedzialne za realizację programu,
- Gdańska Rada Organizacji Pozarządowych,
- Gdańska Rada Działalności Pożytku Publicznego,
- organizacje pozarządowe działające na rzecz mieszkańców i mieszanek Miasta Gdańska,
- mieszkańcy i mieszkanki Gdańska zainteresowani sprawami organizacji pozarządowych.

Wyniki ewaluacji rocznej będą publikowane w sprawozdaniu z realizacji rocznego programu współpracy, udostępnianym do dnia 30 maja roku następującego po roku realizacji programu.

Wyniki ewaluacji końcowej, obejmującej cały pięcioletni okres obowiązywania Programu, zostaną wykorzystane w sprawozdaniu podsumowującym jego realizację oraz przy opracowywaniu kolejnych dokumentów strategicznych dotyczących współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi.

Wyniki ewaluacji, zarówno rocznych, jak i końcowej, zostaną opublikowane na stronie internetowej gdansk.pl.

Prezentacja wyników ewaluacji odbędzie się podczas posiedzenia Gdańskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego oraz Plenarnego Spotkania Organizacji Pozarządowych.

3.6. Aktualizacja Programu w trakcie jego obowiązywania

Program ma charakter dokumentu długofalowego i może podlegać aktualizacji w przypadku wystąpienia istotnych zmian społecznych, organizacyjnych, prawnych, finansowych lub strategicznych wpływających na warunki współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi.

Potrzeba aktualizacji Programu może wynikać w szczególności z:

- wyników monitoringu i ewaluacji Programu,
- zmian w dokumentach strategicznych Miasta Gdańska,
- zmian przepisów prawa wpływających na działalność organizacji pozarządowych,
- pojawienia się nowych wyzwań społecznych lub sytuacji kryzysowych,
- rekomendacji wypracowanych wspólnie przez Miasto i organizacje pozarządowe.

Propozycje zmian Programu mogą być zgłaszane przez komórki organizacyjne Miasta, Gdańską Radę Działalności Pożytku Publicznego, Gdańską Radę Organizacji Pozarządowych oraz organizacje pozarządowe. Propozycje zmian powinny być zgłoszone do komórki Urzędu Miasta Gdańska, właściwej do spraw współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Aktualizacja Programu odbywa się z zachowaniem zasad dialogu i konsultacji społecznych przewidzianych dla dokumentów dotyczących współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi.

Wyniki monitoringu i ewaluacji stanowią podstawowe źródło informacji wykorzystywane przy podejmowaniu decyzji o aktualizacji Programu.

3.7. Zarządzanie ryzykiem

Realizacja Programu prowadzona jest z uwzględnieniem identyfikacji, monitorowania i ograniczania ryzyk mogących wpływać na osiąganie zakładanych celów i rezultatów. Zarządzanie ryzykiem ma charakter ciągły i stanowi element monitoringu, oceny oraz ewaluacji Programu. Jego celem jest zapewnienie zdolności do reagowania na zmiany warunków społecznych, prawnych, organizacyjnych i finansowych oraz utrzymanie skuteczności współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi.

Do głównych ryzyk związanych z realizacją Programu należą w szczególności:

- zmiany przepisów prawa wpływające na zasady współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi,
- ograniczenie środków finansowych przeznaczanych na realizację zadań publicznych,
- zmiany sytuacji społecznej, gospodarczej lub demograficznej wpływające na potrzeby mieszkańców i organizacji pozarządowych,
- zmienne zaangażowanie organizacji pozarządowych lub partnerów w realizację działań Programu,
- ograniczenia kadrowe i organizacyjne po stronie Miasta lub organizacji pozarządowych,
- sytuacje nadzwyczajne, w tym kryzysy społeczne, humanitarne, zdrowotne, środowiskowe lub związane z bezpieczeństwem,
- ryzyka związane z dostępnością infrastruktury, systemów informatycznych lub innych zasobów niezbędnych do realizacji Programu.

W przypadku zmian przepisów prawa mających wpływ na sposób realizacji Programu właściwa komórka organizacyjna Urzędu Miejskiego dokonuje analizy skutków tych zmian dla przyjętych celów, działań i mechanizmów współpracy. Wyniki analizy mogą stanowić podstawę do przygotowania rekomendacji dotyczących dostosowania sposobu realizacji Programu, programów jednorocznych lub aktualizacji zapisów Programu.

W sytuacji wystąpienia okoliczności kryzysowych wymagających podjęcia działań nieprzewidzianych w Programie, możliwe jest czasowe dostosowanie priorytetów realizacyjnych, harmonogramu wdrażania działań lub sposobu ich realizacji.

Decyzje w tym zakresie podejmowane są z uwzględnieniem wyników bieżącego monitoringu, opinii organizacji pozarządowych oraz dostępnych zasobów Miasta.

W przypadku stwierdzenia, że występujące ryzyka mogą istotnie ograniczyć osiągnięcie celów Programu, komórka odpowiedzialna za jego koordynację przygotowuje

propozycje działań naprawczych lub aktualizacji Programu. Propozycje te mogą być przedmiotem konsultacji z organizacjami pozarządowymi, Gdańską Radą Działalności Pożytku Publicznego oraz Gdańską Radą Organizacji Pozarządowych

Informacje o zidentyfikowanych ryzykach, podjętych działaniach zaradczych oraz ich skuteczności są uwzględniane w procesach monitoringu i ewaluacji Programu oraz wykorzystywane przy opracowywaniu kolejnych programów jednorocznych współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi.

Zakończenie

Wieloletni program rozwoju współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na lata 2027-2031 stanowi narzędzie realizacji wizji współpracy opartej na partnerstwie, zaufaniu, dialogu oraz współodpowiedzialności za rozwój lokalnej wspólnoty. Szczególne znaczenie dla osiągnięcia tej wizji ma budowanie uczącego się systemu współpracy, zdolnego do stałej refleksji nad własnymi działaniami, wyciągania wniosków z doświadczeń oraz elastycznego reagowania na zmieniające się potrzeby społeczne. Rozwój takiego systemu wymaga otwartości na innowacje, wzajemnego uczenia się partnerów, wykorzystywania wiedzy i danych w procesach decyzyjnych oraz gotowości do doskonalenia stosowanych rozwiązań. Osiągnięcie zakładanej wizji Programu będzie możliwe dzięki konsekwentnemu wzmocnieniu mechanizmów współpracy i wspólnemu tworzeniu warunków dla aktywnego, odpowiedzialnego i zaangażowanego społeczeństwa obywatelskiego.